

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การสื่อสาร ความรู้ ทัศนคติ และการยอมรับการแพทย์แผนไทยของประชาชนตำบลกมลา ต่อการส่งเสริมการแพทย์แผนไทยของสถานีอนามัยตำบลกมลา อำเภอกะตุ๋ จังหวัดภูเก็ต” ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาด้วยวิธีการเชิงสำรวจ(survey research) โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม

ประชากร

ประชาชนอายุ 20 ปีขึ้นไป (แบ่งเกณฑ์อายุตามเกณฑ์ของกระทรวงสาธารณสุข) ที่อาศัยอยู่ในตำบลกมลา อำเภอกะตุ๋ จังหวัดภูเก็ต ซึ่งพักอาศัยอยู่ใน 6 หมู่บ้านดังนี้

หมู่ 1 บ้านบางหวาน	จำนวนประชากร	268 คน
หมู่ 2 บ้านเหนือ	จำนวนประชากร	309 คน
หมู่ 3 บ้านนอกเล	จำนวนประชากร	946 คน
หมู่ 4 บ้านโคกยาง	จำนวนประชากร	339 คน
หมู่ 5 บ้านหัวควน	จำนวนประชากร	591 คน
หมู่ 6 บ้านนาคา	จำนวนประชากร	506 คน
มีจำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น		2,959 คน

(ที่มา : รายงานประชากร ณ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2545 สถานีอนามัยตำบลกมลา ตำบลกมลา อำเภอกะตุ๋ จังหวัดภูเก็ต)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นบุคคลที่สุ่มจากประชากรผู้อาศัยในพื้นที่ 6 หมู่บ้านในตำบลกมลา อำเภอกะตุ๋ จังหวัดภูเก็ต ซึ่งเป็นพื้นที่ที่สถานีอนามัยตำบลกมลา ได้นำการแพทย์แผนไทยเข้ามาใช้ในการรักษาโรคเบื้องต้นควบคู่ไปกับการแพทย์แผนปัจจุบัน

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีเปิดตารางสำเร็จของ Taro Yamane เมื่อประชากรมีจำนวนประมาณ 3,000 คน จำนวนตัวอย่างที่ใช้คือไม่น้อยกว่า 353 คน ที่ระดับความคลาดเคลื่อน $(e) \pm 5\%$ นั่นคือ การสรุปผลการทดสอบสมมติฐานจะมีความเชื่อถือได้ไม่ต่ำกว่า 95% (วิเชียร เกตุสิงห์, 2543 : 63)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ไว้ 400 คน

วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยนี้ ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1. ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกำหนดสัดส่วน(Quota Sampling) โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง ตามสัดส่วนประชากรในแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งคำนวณได้จากสูตรดังต่อไปนี้

$$\text{จำนวนตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน} = \frac{\text{จำนวนตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{จำนวนประชากรของแต่ละหมู่บ้าน}}{\text{จำนวนทั้งหมดของประชากรใน 6 หมู่บ้าน}}$$

ผลจากการคำนวณตามสูตร ดังตาราง

ลำดับ	หมู่บ้าน	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนตัวอย่าง (คน)
1	บ้านบางหวาน	268	36
2	บ้านเหนือ	309	42
3	บ้านนอกเล	946	128
4	บ้านโคกยาง	339	46
5	บ้านหัวควน	591	80
6	บ้านนาคา	506	68
	รวมทั้งสิ้น	2,959	400

2. ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ตามจำนวนตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้านจากตาราง โดยพยายามให้ได้ชายและหญิงในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยประกอบด้วยเนื้อหา 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่อนามัย กับประชาชนในตำบลกมลา

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับความรู้

ตอนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับทัศนคติ

ตอนที่ 5 เป็นคำถามเกี่ยวกับการยอมรับ

การตรวจสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อถือได้ของเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือโดยการนำแบบสอบถามไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการวิทยานิพนธ์ รวมถึงเจ้าหน้าที่อนามัย สถานีอนามัยตำบลกมลา เพื่อตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของแบบสอบถามว่าครอบคลุมปัจจัยที่สอดคล้องกับสมมติฐานในการวิจัยหรือไม่ ซึ่งเป็นการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และความเที่ยงตรงตามโครงสร้างแบบสอบถาม เพื่อให้แน่ใจว่าแบบสอบถามนี้มีความเหมาะสม และสามารถสื่อความหมายได้ตรงตามที่ต้องการ

2. แล้วนำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วตามข้อ 1 จำนวน 50 ชุด ไปลองใช้ (Pre-test) ก่อนเก็บข้อมูลจริงกับกลุ่มตัวอย่างในตำบลกมลา แล้วนำมาทดสอบความเชื่อถือได้ (Reliability) ของแบบสอบถาม ในแง่ของความคงที่ของผลที่ได้รับ โดยใช้สูตรของ ครอนบาช (Cronbach's Coefficient Alpha) ในส่วนของแบบสอบถามที่คำตอบเป็นมาตราส่วนประเมินค่า

ในส่วนของแบบสอบถามที่ใช้วัดความรู้ ใช้วิธีการหาค่าความเชื่อถือได้(Reliability) โดยใช้สูตรของ คูเดอร์-ริชาร์ดสัน(Kuder-Richardson's Method) สูตรที่ 21 (KR-21) (วิเชียร เกตุสิงห์, 2543)

ผลการตรวจสอบความเชื่อถือได้ของแบบสอบถามแต่ละตอน ปรากฏดังนี้

ความเชื่อถือได้ในส่วนของการวัดความบ่อยครั้งของการติดต่อสื่อสารในสถานที่ต่างๆ	=	0.90
ความเชื่อถือได้ในส่วนของการวัดความรู้	=	0.80
ความเชื่อถือได้ในส่วนของการวัดทัศนคติ	=	0.85

ค่าความเชื่อถือได้ดังกล่าวสูงกว่า 0.80 ถือว่ามีความเชื่อถือได้สูง จึงนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลได้โดยไม่ต้องมีการปรับปรุงแก้ไข

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามที่ให้กลุ่มตัวอย่างกรอกด้วยตัวเอง และใช้วิธีการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถามในกรณีที่ผู้ตอบไม่สามารถตอบแบบสอบถามได้เอง โดยจะเก็บรวบรวมข้อมูลร่วมกับผู้ช่วยวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการอบรมผู้ช่วยวิจัยก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง จากนั้นจึงนำแบบสอบถามมากำหนดรหัส ถอดรหัส และเขียนรหัสลงในแบบสอบถาม แล้วนำไปบันทึกเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for The Social Sciences)

สมมติฐานและตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ความรู้เกี่ยวกับการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทย มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการแพทย์แผนไทย

ตัวแปรอิสระ : ความรู้เกี่ยวกับการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทย

ตัวแปรตาม : การยอมรับการรักษาโรคเบื้องต้นด้วยการแพทย์แผนไทย

2. ทักษะเกี่ยวกับการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทย มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการแพทย์แผนไทย
  - ตัวแปรอิสระ : ทักษะเกี่ยวกับการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทย
  - ตัวแปรตาม : การยอมรับการรักษาโรคเบื้องต้นด้วยการแพทย์แผนไทย

3. การสื่อสารของเจ้าหน้าที่อนามัยกับประชาชนในตำบลกมลา มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทย
  - ตัวแปรอิสระ : การสื่อสารของเจ้าหน้าที่อนามัยกับประชาชนในตำบลกมลา
  - ตัวแปรตาม : ความรู้เกี่ยวกับการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทย

4. การสื่อสารของเจ้าหน้าที่อนามัยกับประชาชนในตำบลกมลา มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทย
  - ตัวแปรอิสระ : การสื่อสารของเจ้าหน้าที่อนามัยกับประชาชนในตำบลกมลา
  - ตัวแปรตาม : ทักษะเกี่ยวกับการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทย

5. การสื่อสารของเจ้าหน้าที่อนามัยกับประชาชนในตำบลกมลา มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการแพทย์แผนไทย
  - ตัวแปรอิสระ : การสื่อสารของเจ้าหน้าที่อนามัยกับประชาชนในตำบลกมลา
  - ตัวแปรตาม : การยอมรับการรักษาโรคเบื้องต้นด้วยการแพทย์แผนไทย

6. ประชาชนที่มีลักษณะทางประชากรต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยต่างกัน
  - ตัวแปรอิสระ : ลักษณะทางประชากรของประชาชนในตำบลกมลา ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ของครอบครัว
  - ตัวแปรตาม : ความรู้เกี่ยวกับการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทย ทั้งสรรพคุณและวิธีใช้ อันได้แก่ การใช้ยาสมุนไพร การอบสมุนไพร และการนวดแผนไทย เพื่อใช้ในการบำบัดรักษาโรคเบื้องต้น

7. ประชาชนที่มีลักษณะทางประชากรต่างกัน มีทัศนคติต่อการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยต่างกัน
- ตัวแปรอิสระ : ลักษณะทางประชากรของประชาชนในตำบลกมลา ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ของครอบครัว
- ตัวแปรตาม : ทัศนคติที่มีต่อการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทย
8. ประชาชนที่มีลักษณะทางประชากรต่างกัน มีการยอมรับการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยต่างกัน
- ตัวแปรอิสระ : ลักษณะทางประชากรของประชาชนในตำบลกมลา ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ของครอบครัว
- ตัวแปรตาม : การยอมรับการรักษาโรคเบื้องต้นด้วยการแพทย์แผนไทย
9. การสื่อสารของเจ้าหน้าที่อนามัยกับประชาชนในตำบลกมลา เป็นตัวแปรที่สามารถอธิบายการยอมรับการแพทย์แผนไทยได้ดีที่สุด
- ตัวแปรอิสระ : การสื่อสารของเจ้าหน้าที่อนามัยกับประชาชน, ความรู้, ทัศนคติ และลักษณะทางประชากรของประชาชนในตำบลกมลา
- ตัวแปรตาม : การยอมรับการรักษาโรคเบื้องต้นด้วยการแพทย์แผนไทย

เกณฑ์การให้คะแนนตัวแปร

1. การสื่อสารกับเจ้าหน้าที่อนามัยกับประชาชน กำหนดค่าคะแนนดังนี้
เดือนละ 5-6 ครั้ง	ให้ 5 คะแนน
เดือนละ 3-4 ครั้ง	ให้ 4 คะแนน
เดือนละ 1-2 ครั้ง	ให้ 3 คะแนน
นาน ๆ ครั้ง	ให้ 2 คะแนน
ไม่เคยติดต่อเลย	ให้ 1 คะแนน

แปลความหมายค่าเฉลี่ย โดยแบ่งเป็นช่วง ๆ ดังนี้

4.50-5.00	หมายความว่า	มีการสื่อสารสูงมาก
3.50-4.49	หมายความว่า	มีการสื่อสารสูง
2.50-3.49	หมายความว่า	มีการสื่อสารปานกลาง
1.50-2.49	หมายความว่า	มีการสื่อสารต่ำ
1.00-1.49	หมายความว่า	มีการสื่อสารต่ำมาก

ในส่วนความพึงพอใจในการพบปะพูดคุยเกี่ยวกับการแพทย์แผนไทยกับเจ้าหน้าที่
อนามัย กำหนดค่าคะแนน ดังนี้

พอใจมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
พอใจมาก	ให้ 4 คะแนน
พอใจปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
พอใจน้อย	ให้ 2 คะแนน
ไม่พึงพอใจเลย	ให้ 1 คะแนน

แปลความหมายค่าเฉลี่ย โดยแบ่งเป็นช่วง ๆ ดังนี้

4.50-5.00	หมายความว่า	มีความพึงพอใจในการสื่อสารสูงมาก
3.50-4.49	หมายความว่า	มีความพึงพอใจในการสื่อสารสูง
2.50-3.49	หมายความว่า	มีความพึงพอใจในการสื่อสารปานกลาง
1.50-2.49	หมายความว่า	มีความพึงพอใจในการสื่อสารต่ำ
1.00-1.49	หมายความว่า	มีความพึงพอใจในการสื่อสารต่ำมาก

2. ความรู้เกี่ยวกับการรักษาด้วยวิธีการแพทย์แผนไทย

การวัดตัวแปรในด้านความรู้เกี่ยวกับการแพทย์แผนไทย มีวิธีกำหนดคะแนนเพื่อการ
วิเคราะห์ดังนี้

ตอบถูก	= 1 คะแนน
ตอบผิด	= 0 คะแนน

นำคะแนนความรู้มาหาค่าเฉลี่ยแล้วจัดระดับความรู้ออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

คะแนนความรู้มากกว่า	11	คะแนน	หมายถึง	มีระดับความรู้สูง
คะแนนความรู้อยู่ระหว่าง	6-11	คะแนน	หมายถึง	มีระดับความรู้ปานกลาง
คะแนนความรู้น้อยกว่า	6	คะแนน	หมายถึง	มีระดับความรู้ต่ำ

3. ทัศนคติเกี่ยวกับการรักษาด้วยวิธีการแพทย์แผนไทย

การวัดตัวแปรเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อการแพทย์แผนไทย มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	=	5	คะแนน
เห็นด้วย	=	4	คะแนน
ไม่แน่ใจ	=	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	=	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	=	1	คะแนน

การให้คะแนนทัศนคติ ถ้าเป็นข้อความเชิงลบจะให้คะแนนกลับกันกับข้อความเชิง

บวก

จากนั้น นำคะแนนมาหาค่าเฉลี่ย แล้วจัดระดับทัศนคติออกเป็น 5 ระดับ

คะแนนเฉลี่ย	4.50-5.00	หมายถึง	มีทัศนคติเป็นบวกมาก
คะแนนเฉลี่ย	3.50-4.49	หมายถึง	มีทัศนคติเป็นบวก
คะแนนเฉลี่ย	2.50-3.49	หมายถึง	มีทัศนคติเป็นกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.50-2.49	หมายถึง	มีทัศนคติเป็นลบ
คะแนนเฉลี่ย	1.00-1.49	หมายถึง	มีทัศนคติเป็นลบมาก

4. การยอมรับการรักษาด้วยวิธีการแพทย์แผนไทย

การวัดตัวแปรเกี่ยวกับระดับการยอมรับการแพทย์แผนไทย มีเกณฑ์การให้คะแนน

ดังนี้

ใช้บ่อยมาก / คิดจะใช้เป็นประจำ	=	5	คะแนน
ใช้บ่อย / จะใช้ได้เสมอเท่าที่จะใช้ได้กับอาการเจ็บป่วย	=	4	คะแนน
ใช้ปานกลาง	=	3	คะแนน
ใช้บางครั้ง	=	2	คะแนน
ไม่ใช้เลย	=	1	คะแนน

จากนั้นนำคะแนนการยอมรับมาหาค่าเฉลี่ย แล้วจัดระดับการยอมรับ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	4.50-5.00	หมายถึง	มีระดับการยอมรับสูงมาก
คะแนนเฉลี่ย	3.50-4.49	หมายถึง	มีระดับการยอมรับสูง
คะแนนเฉลี่ย	2.50-3.49	หมายถึง	มีระดับการยอมรับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.50-2.49	หมายถึง	มีระดับการยอมรับต่ำ
คะแนนเฉลี่ย	1.00-1.49	หมายถึง	มีระดับการยอมรับต่ำมาก

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for The Social Sciences) โดยวิธีการทางสถิติดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตาราง เพื่ออธิบายข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

- ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง
- การสื่อสารของเจ้าหน้าที่อนามัยกับประชาชน
- ความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการแพทย์แผนไทย
- ทศนคติของประชาชนที่มีต่อการแพทย์แผนไทย
- การยอมรับการแพทย์แผนไทย

2. การวิเคราะห์โดยใช้สถิติอ้างอิง (Inferential Statistics)

2.1 ใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคู่ต่าง ๆ ตามสมมติฐานที่ 1-5

2.2 ใช้สถิติ t-test เพื่อการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง ตามสมมติฐานที่ 6-8 และใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว(One-way ANOVA) สำหรับทดสอบตัวแปรอิสระที่มีมากกว่า 2 กลุ่ม

2.3 ใช้สถิติการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ(Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบว่าตัวแปรใดสามารถอธิบายตัวแปรตามได้ดีที่สุด ตามสมมติฐานที่ 9

เกณฑ์การวัดระดับความสัมพันธ์ของตัวแปร

การวิจัยครั้งนี้ ในการคำนวณหาค่าทางสถิติได้ใช้เกณฑ์การวัดระดับความสัมพันธ์ของตัวแปร โดยใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์ ดังนี้ (Bartz, 1999 : 184)

คะแนนระหว่าง 0.00-0.20	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก
คะแนนระหว่าง 0.21-0.40	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ
คะแนนระหว่าง 0.41-0.60	มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
คะแนนระหว่าง 0.61-0.80	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง
คะแนนระหว่าง 0.81-1.00	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก